

İLKÖĞRETİM KURUMLARI STANDARTLARI (İKS) ETKİLİLİĞİ ÜZERİNE

STUDY ABOUT THE EFFECTIVENESS OF PRIMARY EDUCATION INSTITUTIONS' STANDARDS (PEI)

Sevilay ŞAHİN¹

Bilsen ARIKAN ÇEPER²

Öz

Bu araştırmanın amacı ilköğretim kurumlarında görev yapmakta olan okul yöneticileri ve öğretmenlerin İlköğretim Kurumları Standartları (İKS) hakkındaki görüşlerini ortaya koymak ve ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda İKS sistemini geliştirmeye yönelik öneriler sunmaktır. Bu araştırmanın örneklemini 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Gaziantep ili merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarında görev yapmakta olan 8 yönetici ve 12 öğretmenden oluşan toplam 20 kişilik bir grup oluşturmaktadır. Bu araştırma nitel araştırma teknikleri ile yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak, görüşme yöntemlerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; İKS'nin okullarda uygulanması sürecinde bazı sorunlar olduğu saptanmıştır. Velilerin okuma yazma oranının düşük olması ve bilgisayar kullanımının iyi bilinmemesi değerlendirme sürecindeki en önemli engellerdir. İKS değerlendirme soruları açık ve net değildir. İKS değerlendirme sonuçlarının güvenilir bulunmaması nedeniyle etkili bir denetim sağlamayacağı belirtilmektedir. İKS sistemi ile belirlenen standartlar bütün okullar eşit olanaklara sahip olmadığı için her okula uygun değildir. Okulların olanakları bakımından farklı özelliklere sahip olması nedeniyle, Türkiye genelindeki bütün okulları kapsayacak şekilde düzenlenmiş İlköğretim Kurumları Standartları yerine; her okulun kendi ulaşılabilir standartlarını belirleyerek daha etkili ve verimli çalışmalar yapabileceği İlköğretim Kurum Standartları oluşturması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: İlköğretim Kurumları Standartları, denetim, öz değerlendirme

Abstract

The aims of this study are to find out the opinions of teachers and administrators working at primary education institutions (Primary School Standards) and to give suggestions in order to improve the existing system. The sample of the study consists of 8 administrators and 12 teachers working in primary schools in Gaziantep. In order to obtain data qualitative research method including semi-structured interview technique was used. According to the results of the study; there were some technical problems while carrying out the study; such as some .Parents' were not literate and were not able to use a personal computer The questions given in the forms were not stated clearly and precisely enough. It is stated that since the results of the İKS are not reliable, it cannot provide effective supervision. The standards given in İKS are not suitable for each school as every school has its different conditions. For this reason it is suggested that instead of applying same standards of İKS to every school, each school should have his own standards in order to make effective and efficient school evaluation.

Key Words: Primary School Standards, supervision, selfassessment

¹Yrd. Doç. Dr., Sevilay Şahin, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ssahin@gantep.edu.tr

² Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Yüksek Lisans Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, birsenarkn@gmail.com

1. GİRİŞ

Toplumdaki insan kaynaklarının çağdaş bilim ve teknolojinin, toplumun ve çalışma yaşamının gereklerine uygun niteliklerde yetiştirilmesi, ancak nitelikli bir eğitimle olanaklıdır (Gültekin ve Anagün, 2006). Nitelikli bir eğitim ise, nitelikli bir eğitim örgütü veya nitelikli bir eğitim yöntemi ile sağlanabilir (Drucker, 1983: s.388'den akt: Çoban, 2011:1).“Yönetim, temelde, örgütsel amaçları gerçekleştirmeyi hedefleyen bir süreç ise değerlendirme de bu amaçlara ulaşmada ne derecede başarılı olunduğunun belirlenmesini sağlayan bir süreçtir” (Alkan, 1996:22). Bu nedenle değerlendirme, eğitimde kaliteyi belirleyen ilk ve en önemli adımı oluşturmaktadır (Grauwe ve Naidoo, 2004, akt: Zıngıl, 2012; Paykoç, 1995) ve örgütün, programın ve etkinliklerin gerçekleştirmeye çalıştığı amacı ne ölçüde veya ne kadar iyi gerçekleştirdiklerinin saptamaktadır (Erdoğan, 2000:24). Eğitim örgütlerinde ise; verilen eğitim hizmetinin amacına ulaşip ulaşmadığının belirlenmesi, eğitim-öğretim etkinliklerinin geliştirilmesi ve daha iyi bir eğitim verilmesi oldukça önemlidir (Oğuz, Yılmaz ve Taşdan, 2007).

Bu noktada oldukça önemli olan okul değerlendirmesi, genel olarak iki ana amaca hizmet eder; geliştirme ve hesap verebilirlik. Okul geliştirme, eğitimde eşitliğin sağlanması ve eğitim performansının artırılması ile ilgilidir. Geliştirme amaçlı okul değerlendirme, bütün öğrencilerin performansını arttırmayı amaçladığı gibi düşük performans gösteren okullar ile yüksek performans gösteren okullar arasındaki başarı farkını kapatmayı da amaçlar (Faubert, 2009: s.7'den akt: Zıngıl, 2012).

Örgütlerin amaçlarına ulaşip ulaşmadığının veya hangi ölçüde başarı sağladığının belirlenmesi, kimi ölçütlerin varlığı ile anlaşılabilir (Dinçer, 2002:379). Peki ama okulu değerlendirme çalışmalarının ölçütleri neler olmalıdır? Bu değerlendirmeye kimler katılmalıdır? Değerlendirme sonuçları hangi amaçlar için kullanılabilir? günümüzde bu soruları yanıtlama çabası, karşımıza İlköğretim Kurumları Standartları (İKS) olarak çıkmaktadır. Bir kalite artırma çalışması olan İKS ile birlikte standart kavramı dikkat çekici bir biçimde eğitim alanında kullanılmaya başlanmıştır. Aksoy (2008)'a göre standart kavramı, ağırlıklı olarak yönetsel, ticari ve endüstriyel bir tarihe sahipken günümüzde eğitim ve sağlık dâhil hemen her alanda kullanılmaktadır. Çünkü Berkün (1975:23-25)'ün ifade ettiği gibi standartlar planlamayı sağlar; yüksek kalite sağlar; üretim ve hizmetteki kayıpları en aza indirir; verimliliği artırır ve maliyeti düşürür.

Okulu bütün boyutlarıyla değerlendirmeyi amaçlayan İKS sistemini oluşturma çalışmaları Kasım 2007’de başlamış olup, pilot uygulaması yapıldıktan sonra MEB (2011a) İlköğretim Kurumları Uygulama Yönergesi’nin yayınlanması ile Türkiye genelindeki ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanmıştır. İKS; İkili veya tekli eğitim veren okullar, taşınmalı eğitim veren ve birleştirilmiş sınıf uygulayan okullar ile yatılı bölge ilköğretim okullarını (YİBO) kapsayacak biçimde hazırlanmış çok boyutlu bir kalite artırma çalışması olarak görülmektedir. Diğer bir ifadeyle “İKS, okulda çocuğa yönelik sunulan her türlü hizmete ilişkin verilerin Millî Eğitim Bakanlığına bağlı tüm ilköğretim okulları ile ilçe, il ve merkezi düzeyde MEBBİS dahilinde e-okul destekli bir yazılım aracılığıyla toplanmasını, analiz edilmesini ve değerlendirilmesini sağlayacak bir iç denetim ve öz değerlendirme sistemidir” (MEB, 2010:4). İKS geliştirme sürecinin, Müfredat Laboratuvar Okulları (MLO) ve planlı okul gelişimi ve öğrenci merkezli eğitim, öğretmen yeterlikleri, okul temelli mesleki gelişim, okulda performans yönetimi, toplam kalite yönetimi (TKY), eğitimde kalite ödülü ve çocuk dostu okul çalışmaları esas alınarak hazırlandığı belirtilmektedir. Çalışma İlköğretim Genel Müdürlüğü, UNİCEF ve Eğitim Danışmanlık ve Uzmanlık Hizmetleri (EDUSER) Danışmanlık temsilcileri ve uzmanlarından oluşan bir Teknik Çalışma Grubu tarafından yürütülmüştür.

İKS sisteminde denetim aracı olarak öz değerlendirmenin kullanılması ve sürece okulun verdiği eğitim-öğretim hizmetinden etkilenen tüm bileşenlerin (yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli) dahil edilmesi oldukça önemlidir. Nitekim Ensari (1999) de bir organizasyonun etkililiğini, verimliliğini, motivasyonunu ve duyarlılığını iyileştirmenin tek yolunun, çalışanlarının süreç iyileştirme faaliyetlerine katılımı ile mümkün olabileceğini belirtmektedir. Örgütlerde hedeflerin ortaya konması açısından öz değerlendirme özel bir yere sahiptir (Zink and Schmidt, 1998: s.2’den akt. Emanet, 2007:68). Ensari (2004:54) öz değerlendirmeyi birey, ekip ya da kurumların, kendi kendilerini belirli yöntem ve teknikler kullanarak belirli kriter ve göstergeler doğrultusunda değerlendirmeleri olarak ifade etmektedir. Öz değerlendirme, örgütlere kendi güçlü ve zayıf yanlarını tespit etmeleri ve planlanan amaçlara ne kadar ulaştıklarını belirleme konusunda yardımcı olur (Ritchie and Dale, 2000: s.241’den akt. Emanet, 2007:68). Ayrıca, geleceğin belli bir biçimde gelişmesini sağlayabilmek için, bugünü yönlendirme ya da denetleme yeteneğinin kazanılması (Tekeli, 1994) açısından da öz değerlendirme örgütler için önemli bir yere sahiptir.

İKS okullarda verilen eğitim öğretim hizmetlerinin mevcut durumu hakkında kendilerini değerlendirebilmeleri ve okul gelişim çalışmalarında kullanılmak üzere bir temel

oluşturabilme amacını taşımaktadır. İKS, okulların belirlenen alanlardaki mevcut durumlarının tespit edilmesi, olması gereken durum ile farkın ortaya konulması ve devamında okulların hedeflenen niteliklere ulaştırılması amacıyla okul, ilçe, il ve merkez düzeyde gerek duyulan geliştirici faaliyetlere kaynak oluşturabilmesi amacıyla yapılan bir çalışmadır. Bilgisayar destekli bir sistem üzerinden belirli aralıklarla yapılacak olan okul değerlendirmesi ile eğitim öğretim sürecinin izlenmesi ve geliştirme, iyileştirme çalışmalarına yön vermesi hedeflenmektedir (MEB, 2010).

İKS “Eğitim Yönetimi”, “Öğrenme ve Öğretim Süreçleri”, “Destek Hizmetler” olmak üzere üç standart alanından oluşmaktadır. Bu standart alanlarında toplam 12 standart ve 43 alt standart yer almaktadır. Ayrıca 4 tane örtük alt standart (demokratik okul iklimi, okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, okulun toplumsal cinsiyete duyarlılığı ve okulda dezavantajlı çocukların eğitimi) bulunmaktadır. Okulların öz-değerlendirme sonucu kendi durumlarına ilişkin ortaya koyacakları fotoğraf, bakanlığın ilköğretimi planlama ve kaynak tahsisine ilişkin kararlarını yönlendirmesi beklenmektedir.

İKS sisteminde öz değerlendirmede kurumsal olarak “Mevcut durum girdileri”, “Performans göstergeleri”, “Algılanan yarar düzeyi”, olmak üzere üç ana kanıt türü bulunmakta ve bunlar İKS'nin veri tabanını oluşturmaktadır. Mevcut durum bilgileri yöneticiler tarafından doldurulurken, algılanan yarar düzeyi ile ilgili sorular ise yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve veliler tarafından doldurulmaktadır. Bu öz değerlendirmede ölçme aracı olarak analitik dereceli puanlama anahtarı geliştirilmiştir. Cevaplandırılmasında belirlenen alt standardın veya hedef durumun; yokluğu, varlığı, işlevsel olup olmadığı (işlevsellik), katılımcılığı sağlayıp sağlamadığı (katılım), sonuçta etkili ve yararlı bulunup bulunmadığı (yarar) olarak beş düzeyde ele alınmış ve ölçekler buna göre hazırlanmıştır (MEB, 2011b:181)

Değerlendirme sürecine yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin katılması açısından İKS'nin çoklu veri kaynağına dayalı bir performans değerlendirme sistemi olduğu söylenebilir. Çoklu veri kaynağına dayalı değerlendirme, performans değerlendirmesiyle ilgili birçok paydaştan veri toplanmasıdır (Altun ve Memişoğlu, 2008). İKS'de veri girişleri için bütün yönetici ve öğretmenlerin katılımı beklenirken, veli ve öğrenciler için örneklem alma yoluna gidilmiştir. Veri girişi yapacak olan öğrenciler (4. ve 8. Sınıflar) ve veliler ise sistem tarafından otomatik olarak seçilmektedir. Bütün bu verilerin bilgisayar sistemi üzerinden girilmesinin ardından raporlama süreci başlamaktadır. İKS sistemin uygulanması sonucunda ortaya standart raporlar ve sorgulama raporları olmak üzere iki tür rapor çıkmaktadır.

Okulların bu raporlar sonucunda kendilerini geliştirme, değişim sürecini izleme ve ihtiyaçları doğrultusunda gerekli verileri sağlamaları amaçlanmıştır.

İKS, Türkiye'deki ilköğretim okullarında kaliteyi artırma ve ülke çapında bir standartlaşma sağlama çalışması olması ve Türkiye'deki ilköğretim okullarının, belirlenen standartların neresinde olduğuna ilişkin veriler sağlaması bakımından oldukça önemlidir. Bu noktada İKS sisteminin uygulayıcıları olan okul paydaşlarının görüşleri nelerdir? Uygulanması sırasında ne gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır? İKS amacına ne ölçüde hizmet etmektedir? gibi soruların cevaplanması sistemin etkililiğinin anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca bu araştırmanın İKS'nin sistemde yeni bir uygulama olması nedeniyle, sisteminin geliştirilmesine ve alanda çalışma yapacak eğitim araştırmacılarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenlerle araştırmanın amacı, yeni bir okul geliştirme ve değerlendirme modeli olan İKS'nin etkililiğini incelemektir. Bu doğrultuda 'İlköğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin İlköğretim Kurumları Standartları hakkındaki görüşleri, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?' sorularına cevap aranmıştır.

2. YÖNTEM

2.1 Araştırma Deseni

Bu çalışmada yönetici ve öğretmenlerin İKS ile ilgili algıları ve uygulanması sürecinde karşılaştıkları sorunların ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin betimlenmesi amacıyla nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalar gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

2.2 Örneklem

Çalışmanın örneklemini 2011-2012 eğitim öğretim yılında Gaziantep ili merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarında görev yapmakta olan 8 yönetici ve 12 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların 7'si bayan 13'ü erkektir. Araştırmada görüşme yapılan katılımcılar "Olasılık Temelli Örneklem Yöntemi" ile yansız seçilmiş, gönüllü olan 20 kişiden oluşmaktadır. Bunlar 8 Okul Müdürü, 5 Sınıf öğretmeni, 2 Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık öğretmeni, 2 Fen Bilgisi öğretmeni, 2 Matematik öğretmeni ve 1 İngilizce öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların isimleri, görüşleri kod isimler kullanılarak belirtilmiştir.

2.3 Veri Toplama Aracı

eri toplama aracı olarak araştırmanın desenine uygun olduğuna karar verilen görüşme yöntemlerinden biri olan, “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği” kullanılmıştır. Görüşme metodu, insanların neyi ve neden düşündüklerini, duygu, tutum ve hislerinin neler olduğunu, davranışlarını yönlendiren faktörleri ortaya çıkarmayı sağlayan bir veri toplama aracı olarak tanımlanabilir (Ekiz, 2003:61). Bu doğrultuda görüşme formu hazırlanırken eğitim yönetimi alanında uzman iki öğretim üyesiyle ön görüşmeler yapılmış ve konu ile ilgili alan yazın incelenmiştir. Görüşme formu 9 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Görüşmeler öğretmen ve yöneticilerle okullarda birebir olarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aşamasında katılımcıların izniyle görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Kayıt kabul etmeyen 6 katılımcı ile yapılan görüşmelerde not tutulmuştur. Bir görüşme yaklaşık 45-50 dakika sürmüştür. Görüşülen kişilere sorular aynı sırayla sorulmuş ve verdikleri cevaplarda kısıtlama yapılmayarak istedikleri genişlikte yanıtlamalarına izin verilmiştir.

Araştırma ile ilgili verileri toplamak için katılımcılara aşağıdaki sorular sorulmuştur:

- ✓ İKS hakkında genel olarak ne düşünüyorsunuz?
- ✓ İKS'nin Eğitim Yönetimi Standart Alanı'na ait standart ve alt standartları nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu standartlara ilişkin sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümüne yönelik önerileriniz nelerdir?
- ✓ İKS'nin Öğrenme-Öğretim Süreçleri Standart Alanı'na ait standart ve alt standartları nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu standartlara ilişkin sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümüne yönelik önerileriniz nelerdir?
- ✓ İKS'nin Destek Hizmetler Standart Alanı'na ait standart ve alt standartları nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu standartlara ilişkin sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümüne yönelik önerileriniz nelerdir?
- ✓ İKS'nin okul personeli, öğrenciler ve veliler tarafından anlaşılması ve veri girişlerinin yapılması sürecinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümüne yönelik önerileriniz nelerdir?
- ✓ Okulunuzun bu standartlar düzeyinde olduğunu düşünüyor musunuz? Okulunuzun bu standartlarla değerlendirilmesinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümüne yönelik önerileriniz nelerdir?
- ✓ İKS'deki yönetici/öğretmen öz değerlendirme sorularını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu değerlendirme sürecinde objektif olunacağını düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise niçin? Cevabınız hayır ise niçin?

- ✓ Veli ve öğrencilerin okulu, yöneticileri, öğretmenleri değerlendirmeleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Veli ve öğrencilerin bu değerlendirmeleri objektif bir tutumla yapacağını düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise niçin? Cevabınız hayır ise niçin?
- ✓ İlköğretim eğitim deneticilerinin İKS verilerine dayanarak okullara gelmeleriyle denetimin daha etkili olması konusunda neler düşünüyorsunuz? İKS özdeğerlendirme sisteminin okullarda denetimi sağlayarak verimliliği arttıracığına inanıyor musunuz? Niçin?

2.4 Verilerin Analizi

Öğretmen ve yöneticilerle yapılan görüşmeler tamamlandıktan sonra ses kayıtları hiçbir değişiklik yapılmadan ve görüşmelerin yapıldığı sırası ile görüşme numarası verilerek yazıya geçirilmiştir. Yazıya geçirilen görüşmelerde, her katılımcının her bir sayfası için birden başlayarak numara verilmiştir. Toplanan veriler, “İçerik Analizi Tekniği” ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak amaçlanmaktadır. Bunun için analiz sırasında birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek, anlaşılır biçimde organize edilir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu doğrultuda tematik kodlamada her bir sorunun içinde geçen anahtar kelimeler kullanılmıştır. Kavramsal kodlamada ise araştırmaya katılan yöneticilerden ve öğretmenlerden elde edilen veriler doğrultusunda, verilerden çıkarılan odak noktaları esas alınmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler ana temalar ve alt temalar altında çözümlenerek analiz edilmiştir.

Katılımcıların ifadeleri, her bir yöneticiye ve öğretmene numara vererek (Y1, Y2; Ö1, Ö2) gibi yazıya aktarılmıştır. Araştırma bulgularının analizinde, katılımcıların ifadelerinden örnek aktarmalara da yer verilmiştir. Ancak, yapılan örnek aktarmalarda tamamen aynı görüşü belirten, birebir benzer ifadelerin yer aldığı öğretmen ve yönetici ifadelerinden sadece birine yer verilmiştir. Ayrıca katılımcılar bütün standartlara ilişkin görüş belirtmemişlerdir.

2.5 Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın iç geçerliğini artırmak için görüşme formu geliştirilirken ilgili alan yazın incelemesi sonucunda konu ile ilgili kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Görüşme sonrası kişilerin söyledikleri yazılı hale dönüştürülmüş ve bu metin ilgili kişilere tekrar gönderilerek kontrol etmeleri istenmiş, böylece katılımcı teyidi alınmıştır. Temalar ve temaları oluşturan alt temaların kendi aralarındaki ilişkisi ile her bir temanın diğerleriyle ilişkisi kontrol edilerek bütünlük sağlanmıştır. Ayrıca araştırma kapsamına, İKS ile ilgili değerlendirmelere katılan

öğretmen ve yöneticiler dahil edilmiş ve görüşme sorularından önce katılımcılara İKS standart ve alt standartları gösterilerek ve hatırlamaları sağlanmıştır. Böylece görüşme sürecinde toplanan verilerin gerçek durumu yansıtması sağlanmıştır.

Araştırmanın iç güvenilirliğini (tutarlılığını) artırmak için bulguların tamamı yorum yapılmadan doğrudan verilmiştir. Ayrıca görüşmede elde edilen veriler üzerinde araştırmacı ve nitel araştırma konusunda deneyimli bir öğretim üyesi ayrı ayrı kodlamalar yapmış ve kodlamalar karşılaştırılarak tutarlık oranı hesaplanmıştır.

Araştırmanın dış güvenilirliğini (teyit edilebilirliğini) artırmak için araştırmacı, süreçte yapılanları ayrıntılı bir biçimde tanımlamıştır. Ayrıca elde edilen ham veriler ve kodlamalar başkaları tarafından incelenebilecek şekilde araştırmacı tarafından saklanmaktadır.

2. BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular, araştırma soruları doğrultusunda aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

1. İKS hakkında genel olarak ne düşünüyorsunuz?

Tablo 1. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin İKS Hakkındaki Genel Görüşleri (İKSGG)

1 Tema: İKSGG	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
İKSGG	Ö4: İlköğretim Kurumları Standartları kısıtlı imkânlarla, okul yöneticilerine ve öğretmenlere görevlerini bir kez daha hatırlatmaktan ibarettir. İmkân eşitsizlikleri standartlaşmayı imkânsız hale getirmektedir. Ö9: İKS sistemi, okulun bütün yönlerini ele alarak ayrıntılı bir şekilde bir mevcut durum tespiti yapılmasını sağlamaktadır. Y7: İlköğretim Kurumları Standartları halen okullarımızda yönetmeliklere göre yönetici ve öğretmenlerin yapmakla sorumlu olduğu işleri uygulama alanlarına ayırarak, değerlendirme kolaylığı sağlamak amacıyla hazırlanmış bir tablodur. Y4: Okulların bu standartlar düzeyinde olmamasının nedenleri sorgulanmamıştır. Ö12: Veli ve öğrenci değerlendirmelerinin olması sıkıntılıdır. Bu nedenle uygulanması sürecinde sorunlar ortaya çıkmıştır. Y4: Bazı standartlar yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerden kaynaklanmayan nedenlerle ulaşılamaz. Bu gibi bizden kaynaklanmayan durumlar standart olarak gösterilmemeli, yoksa İKS çok hayali kalır.	*Standartlaşma mümkün değil *Okulu çok yönlü değerlendirme sistemi olup değerlendirme kolaylığı sağlar *Standartlara ulaşamamasının nedenleri sorgulanmamış *Veli ve öğrenci değerlendirmeleri sorun olmaktadır *Elimizde olmayan durumlar standart olarak gösterilmemeli

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların çoğu; Türkiye çapındaki ilköğretim okullarında standartlaşmanın mümkün olmayacağını belirtmektedirler. Katılımcılar İKS'nin okulu bütün boyutlarıyla ele alması ve değerlendirmede kolaylık sağlaması bakımından önemli olduğunu belirtirken, veli ve öğrenci değerlendirmelerinin olmasını ise önemli bir sorun olarak değerlendirmişlerdir. Ayrıca katılımcılar kendilerinden kaynaklanmayan durumların standart olarak gösterilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir.

2. İKS'nin Eğitim Yönetimi Standart Alanı'na ait standart ve alt standartlarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu standartlara ilişkin sorunlar nelerdir? Bu standartlara yönelik önerileriniz nelerdir?

Katılımcıların İKS'nin Eğitim Yönetimi Standart Alanı'na ilişkin görüşleri aşağıda belirtilen alt temalarla ilgilidir. Katılımcılar diğer standartlarla ilgili görüş belirtmemişlerdir.

Tablo 2.İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin “Etkili Okul Gelişim Planlamasının (OGP) Yapılması, Uygulanması ve Sürekli geliştirilmesi” ile ilgili Görüşleri

2.1Alt Tema:OGP	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
OGP	Ö1: Okul gelişimi ile ilgili okullarda çalışmalar yeteri kadar yapılmamaktadır. Bunun uygulanmasının inisiyatifi okul yönetimine bırakılmamalıdır.	*Okul Gelişimi (OG) ile ilgili çalışmalar yetersiz
	Y4: Okul gelişimi ile ilgili planlar okullarda sadece vardır, plan hazırlanmıştır ancak hiçbir işlevselliği yoktur. İKS uygulaması ile değişen bir şey olmayacak ve mevcut durum girdilerine yapıldı olarak işaretlenmekten ibaret kalacaktır.	*İKS ile OG planları işlevsel hale gelmez
	Ö3: Okulumuzda okul gelişimi için yapılan çalışmalar özverili birkaç öğretmenin çabalarından ibarettir. Koordinasyon ve işbirliği yok. İKS'nin gerçekleştirilen proje sayısını değerlendirmelere alması bunun kâğıt üzerinde yapıldığı gerçeğini değiştirmeyecektir.	*Koordinasyon ve işbirliği yok
	Ö8: Okul gelişimi ile ilgili çalışmaların etkili bir şekilde yürütülmesinden yöneticiler sorumludur. Yöneticilerin aktif olmamasını, planların uygulanmayışının en önemli nedeni olduğunu düşünüyorum.	*Yöneticiler aktif değil

Tablo 2'ye göre katılımcıların tamamı, İKS'nin “Okul Gelişimi” standardı ile ilgili olarak okullarda bu konuyla ilgili çalışmaların yetersiz olduğunu, Okul Gelişimi ile ilgili planların sadece formalite olarak bulunduğunu belirtmektedir. Yapılan planların işlevsel olmaması, okul gelişim çalışmalarının birkaç öğretmenle sınırlı kalması ve çalışmalarda koordinasyon ve işbirliğinin olmaması bu standardın sağlanmasını güçleştirmektedir. Ayrıca

öğretmenler, okul gelişimi ile çalışmaların okulda etkili bir şekilde yürütülmesinden öncelikle yöneticilerin sorumlu olduğunu belirtirken, bu standartlara ulaşılabilmesi için okullarda etkili yöneticilerin olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu sorunun çözümüne yönelik olarak bir öğretmen görüşü şöyledir:

Ö3: Okul gelişimi için yapılan çalışmaların işlevselliğinin daha somut kanıtlarla denetlenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda OGP'nin daha etkili kullanılması için okula uygun, gerçekleştirilebilir projeler belirlenmeli ve bu projeler belgelenerek (fotoğraf, video, vb.) okulun web sayfasında paylaşılmalıdır. Okulun gelişimine fayda sağlayacak küçük bir proje bile önemsenmeli ve uygulamaya konmalıdır.

Tablo 3. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin “Personel Mesleki Yeterliklerini Değerlendirme (PMYD) ve Personel Mesleki Gelişimlerini Sürdürme (PMGS)” Standartlarına İlişkin Görüşleri

2.2 Alt Tema: PMYD/PMGS	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
PMYD/PMGS	<p>Ö2: Okullarda personel mesleki gelişim çalışmaları ve bunları değerlendirme çalışmaları oldukça yetersizdir. Bu alanda önemli bir boşluk var. Okulumuzda akıllı tahta bulunmaktadır, ancak bunu kullanabilen öğretmen sayısı sadece 3 ile sınırlıdır.</p> <p>Y3: Ben 1983 yılında mezun oldum. Benimle beraber mezun olan arkadaşlarımda çoğu bilgisayar kullanmasını tam olarak bilmiyor. Mesleki gelişimlerini sağlamak öğretmenlerin kendi vicdanlarına bırakılmamalıdır.</p> <p>Ö4: Öğretmen mesleki yeterliklerini yönetici tarafından değerlendirilmesinde öğrenci, veli ve zümre öğretmenlerin görüşleri pek dikkate alınmıyor.</p> <p>Y7: Bu standartlara ulaşabilmek için öğretmenlerin ve yöneticilerin mesleki anlamda kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.</p> <p>Ö9: Personel mesleki gelişimindeki eksikliklerin hizmetiçi eğitimlerin doğru planlanamamasına ve yetersiz olmasına bağlıyorum.</p> <p>Y5: Bu standardın sağlanabilmesi için mesleki gelişim planlamasının çok iyi yapılması ve bunun takibi çok önemlidir. İKS bu denetimi veli ve öğrenci görüşlerine de başvurduğu için sağlayabilir.</p>	<p>*Personel mesleki yeterliklerini değerlendirme ve geliştirme çalışmaları yetersizliği</p> <p>*Bazı öğretmenlerin ve yöneticilerin bilgisayarı iyi kullanamaması</p> <p>*Değerlendirmelerde öğrenci, veli ve öğretmen görüşleri dikkate alınmaması</p> <p>*Hizmet içi eğitimlerin yetersizliği</p> <p>*Bu standartlara ulaşmak için iyi bir mesleki gelişim planlaması ve denetimin gerekliliği</p>

Tablo 3'e göre katılımcıların çoğu, İKS'nin “Personel, mesleki yeterliklerini değerlendirme ve mesleki gelişimlerini sürdürme” alt standartlarına ilişkin görüşlerinde özellikle bu alanda büyük bir boşluk olduğunu belirtmektedir. Katılımcılar, hızla gelişen ve değişen çağa ayak uydurabilmek için yenilenen eğitim sistemlerinden, öğretmen

yöntemlerinden haberdar olmanın önemine ve bunların uygulanması ile ilgili değerlendirme çalışmalarının yetersiz olduğuna değinmişlerdir. Hizmet içi eğitimlerin iyi değerlendirilmediği, iyi bilgisayar kullanamayan personelin bulunduğu dikkat çekilmiştir. İKS'nin personel mesleki gelişimlerini öğrenci ve veli gözünden de değerlendirmesi ile bu konuda bir denetim sağlayacağı belirtilmiştir. Ayrıca mesleki gelişim çalışmalarının etkili bir şekilde yapılmasının ve takibinin önemi üzerinde durulmuştur. Bu sorunun çözümüne ilişkin bazı katılımcıların önerileri şu şekildedir:

Y3: “Öğretmenler belirli aralıklarla (3 yılda bir olabilir) hizmet içi eğitim seminerlerine tabi tutulabilir ve bir değerlendirme sınavı ile yeterlilikleri ölçülebilir. Bu bütün öğretmenler için geçerli olmalıdır”

Ö2: “Hizmet içi eğitim seminerleri daha iyi değerlendirilebilir, eğitimlerin teorik bilgiden ziyade uygulamaya dönük olması daha çok faydalı olacaktır.”

Ö9: “Personel mesleki gelişimlerini sürdürme bir zorunluluk haline getirilmeli ve bunun takibi sağlanmalıdır.”

Y5: “Hizmet yılı belli bir süreyi aşan ve kendini yeteri kadar geliştiremeyen, bilgi ve becerisini güncelleyemeyen öğretmen ve yöneticilerin emekli olması gerekir.”

Tablo 4. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin “Öğretmenlerin Okul Yönetimine Katılımını Sağlama” (ÖOYKS) Standardına İlişkin Görüşleri

2.3 Alt Tema: ÖOYKS	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
ÖOYKS	Y4: Bu standart okullarda öğretmenlerin yönetime katılımının ne düzeyde olduğunu belirlemek açısından oldukça önemli. Öğretmenlere yönetime katılımın ne düzeyde olduğunun sorulması ile okullar hakkında yararlı veriler elde edilecektir.	*Okulun demokratik iklimi hakkında bilgi vermesi
ÖOYKS	Ö9: Okulda demokratik bir iklim oluşturmak oldukça önemli ve büyük ölçüde yöneticiye bağlıdır. Okulumuzda otoriter bir yönetim anlayışı hâkimdir, dolayısıyla öğretmenlerin yönetime katılımı pek mümkün olmamaktadır	*Okullarda otoriter yönetim anlayışının hakim olması
ÖOYKS	Ö15: Okul müdürlerinin okul idaresindeki tutumları, öğretmenlerin yönetime katılımını engellemektedir. “Öğretmenlerin okul yönetim sürecine etkin katılımı sağlanır” standart ifadesi bile yönetime katılımın yöneticilerin sorumluluğunda olduğunu göstermektedir.	*Öğretmenlerin okul yönetimine katılımının yönetici tutumlarına bağlı olması
ÖOYKS	Y8: Bütün öğretmenler yönetime katılma konusunda istekli değiller. Okulda sadece birkaç öğretmen aktif rol oynuyor.	*Öğretmenlerin çoğunun isteksizliği

Tablo 4'e göre katılımcıların tamamı “Öğretmenlerin okul yönetim sürecine etkin katılımı sağlanır” alt standardıyla ilgili olarak öğretmenlerin okul yönetimine katılımının yeterli düzeyde olmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin çoğu bunun okul yöneticilerinin tutum ve davranışlarından kaynaklandığını, okulların çoğunda otoriter bir yönetim anlayışının hâkim olduğuna değinilmiştir. Öğretmenler İKS ile yönetime katılımın sorgulanmasının, okulun mevcut yönetim anlayışı hakkında fikir vermesi bakımından önemli olduğunu belirtmiştir. Yöneticilere göre ise öğretmenlerin okul yönetimine katılımının beklenen düzeyde olmaması öğretmenlerin isteksizliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu konuyla ilgili bazı katılımcıların çözüm önerileri şöyledir:

Y3: “Yönetime katılımın daha etkili hale getirilmesi için yönetmeliklerinde buna uygun şekilde düzenlenmesi gerekmekte ve bunun zorunlu olmasını sağlayıcı önlemler alınmalıdır.”

Ö9: “Okullardaki demokratik iklim geliştirilmelidir.”

Tablo 5. Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin “Velilerin Okul Yönetimine Katılımını Sağlama” (VOYKS) Standardına İlişkin Görüşleri

2.4 Alt Tema: VOYKS	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
VOYKS	Ö5: Velilerin yeteri kadar bilinçli değil ve okul yönetimine etkin katılımları sağlanamamaktadır. Çünkü okulumuz velilerinin eğitim seviyeleri ve sosyo-ekonomik düzeyleri oldukça düşüktür. Veliler kendi çocuklarının maddi ve manevi ihtiyaçlarını yeterince karşılayamazken, okul yönetimine katılımlarını beklemek bizim standartlarımızda bir okuldan beklenmemelidir. Y7: Velilerin okul yönetimine katılımı yüksek bir standart ve henüz okulumuza uygun olduğunu düşünmüyorum. Ben yoksul bir kesimde görev yapıyorum ve birçok velimiz çalışmaktan çocuklarının yüzünü bile göremiyor. Yaşam standartlarımız bu kadar düşükken okulu değerlendirme standartlarımız neden bu kadar yüksek anlamıyorum. Ö12: Velilerin okul yönetimine katılımı dışardan bakıldığında okullarda bulunması gereken iyi bir standart gibi görünüyor olabilir ama okulları değerlendirmede kullanılmaması gerekiyor.Çünkü velilerin eğitim düzeyleri oldukça düşük.	*Velilerin yeteri kadar bilinçli olmaması *Yoksul kesimlerdeki okullar için çok yüksek bir standart olması *Velilerin eğitim düzeylerinin düşük olması

Tablo 5'te katılımcıların tamamı İKS'nin “Velilerin okul yönetim sürecine etkin katılımı sağlanır.” alt standardı ile ilgili olarak velilerin okul yönetim sürecine katılımlarının beklenen düzeyde olmadığını ve velilerin yeteri kadar bilinçli olmadığını belirtmektedir. Katılımcıların çoğu okul çevresinin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyinin velilerin okul yönetimine katılımını doğrudan etkilediğini belirtirken, bazı katılımcılar bu maddenin

okulların değerlendirilmesinde bir standart olmaması gerektiğini belirtmektedir. Bu soruna yönelik bir katılımcının çözüm önerisi şöyledir:

Y7: “Velileri bilinçlendirmek için okullarda veli eğitim sınıfları açılabilir.”

Tablo 6. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin “Okula Kayıtlı Tüm Çocukların Eğitime Devamlarını Sağlama” (ÇEDS) Standardına İlişkin Görüşleri

2.5AltTema: ÇEDS	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
ÇEDS	Y8: 6-14 yaş arasındaki bazı öğrencilerin ikna ekipleriyle okula kazandırılmaya çalışılması çok olumlu olmakla birlikte okullardaki sorunların artmasına neden olmaktadır. Öğretmen ve yöneticilerin bu öğrencilerin çıkardığı sorunlarla ilgilenmesi eğitim-öğretimi aksatmaktadır. Ö9: Devamsız öğrencilerin takip edilmesi özellikle kız öğrencilerin okula kazandırılması bakımından oldukça yararlı olmaktadır. Okuldaki devamsız öğrencilerin sayısının en aza indirgenmesi okulun başarı tablosunu göstermesi bakımından önemli bir standarttır.	*Bazı devamsız öğrencilerin okulda sorunlara neden olması *Okulun, çocukları okula kazandırma başarısını gösterebilecek bir standart olması
ÇEDS	Y1: Bazı öğrencilerin okula devamlarını sağlama çabalarımız tüm uğraşlarımıza rağmen mümkün olmamaktadır. Öğretmenlerden ya da okul yöneticilerinden kaynaklanmayan bu durumun standart olarak gösterilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Ö10: Okulumuzda devamsız öğrenci sorunu yaşamıyoruz.	*Tüm çabalara rağmen okula kazandırılmayan öğrencilerin sayısının bir standart olması

Tablo 6’da katılımcıların tamamı İKS’nin “Okula kayıtlı tüm çocukların eğitime devamları sağlanır.”standartı ile ilgili olarak, çeşitli sebeplerden dolayı okula gelemeyen öğrencilerin okula kazandırılmasının özellikle de kız öğrenciler açısından toplumumuz için önemli bir kazanç olduğunu belirtmektedir. Okulun devamsız öğrenci sayısının Ancak bazı katılımcılar okula gelmek istemediği halde zorla getirilen, sorun çıkaran öğrenciler açısından bakılacak olursa okullardaki eğitim-öğretim sürecinin aksadığını ve eğitimin kalitesini azaldığını belirtmektedirler. Bu konuda farklı iki görüş ortaya çıkmıştır. Bazı katılımcılar, okulun devamsız öğrenci sayısının az olmasını okulun başarısını ortaya koyabilecek bir standart olarak değerlendirirken; bazıları da çaba gösterilmesine rağmen okula kazandırılmayan öğrencilerin sayısının bir standart olarak gösterilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konudaki soruna yönelik katılımcıların bazı çözüm önerileri şöyledir:

Y8: “Derslerde başarı gösteremediği için okula gelmek istemeyen öğrencilere erken yaşlardan itibaren mesleki yönlendirme çalışmaları yapılmalıdır.”

Ö11: “Okulda sorun çıkaran öğrenciler mutlaka bir sanat ya da spor dalına yönlendirilmelidir.”

3. İKS'nin Öğrenme-Öğretim Süreçleri Standart Alanı'na (ÖSA) ait standart ve alt standartları nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu standartlara ilişkin sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümüne yönelik önerileriniz nelerdir?

Katılımcılar standart alanında yer alan bütün standartlarla ilgili görüş belirtmemişlerdir.

Tablo 7. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin Öğrenme-Öğretim Süreçleri Standart Alanı'na İlişkin Görüşleri

3 Tema: ÖSA	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
ÖSA	Y6: Öğrenme-öğretim faaliyetlerinin daha kaliteli ve verimli olabilmesinin önünde bazı engeller bulunmaktadır. Bunlar okullardaki personel eksikliği, araç-gereç yetersizliği ve okulların fiziki olarak yetersizliklerinden kaynaklanmaktadır. Benim okulumda öğrencilerin sportif faaliyetlerde bulunacakları bir spor salonu ve etkinlik hazırlayabilecekleri, hazırladıkları etkinlikleri sergileyebilecekleri gösteri salonları bulunmamaktadır. Bu koşullar altında belirlenen bazı alt standartlara ulaşmak imkânsız olacaktır. İKS ile bu gibi sorunlarla karşılaşan okulların yetersizliklerinin belirlenmesi ve bunlara yönelik iyileştirici planlamalarının olacağını ümit ediyorum.	*Okulların mevcut durumları İKS standartlarına uygun olmaması (personel, araç-gereç eksikliği ve fiziki yapı yetersizliği)
ÖSA	Ö8: Bu standartların çoğunun gerçekleştirilebilmesi gelir düzeyi yüksek ailelerin bulunduğu çevrelerde mümkündür ve hatta bu standartlarında üzerine çıktıkları söylenebilir. Çünkü Okul-Aile Birliği bu okulların bütün maddi sorunlarını çözebilecek imkânlarla sahiptir. Y3: Yoksul çevrelerdeki okulların sorunlarını çözmeden bu standartlara ulaşmalarını beklemek imkânsızdır. Ö11: Okulumuzda 2200 öğrenci bulunduğu halde kadromuzda bir Rehber öğretmen bulunmaktadır. Okulda yürütülen rehberlik faaliyetlerini yeterli bulmuyorum. Ö3: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine göre özel eğitime muhtaç 2 öğrencinin bulunduğu sınıfta sınıf mevcudu 25'i bir bireyin bulunduğu sınıflarda ise 35'i geçmemesi gerekirken sınıf mevcudları sorgulanmadan özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin eğitim-öğretim durumları İKS ile sorgulanmıştır. Y1: Okulumuzda toplam 2 tane özel eğitime gereksinimi olan öğrenci bulunması ve sınıf mevcudlarımızın da 20 kişilik olmasından dolayı bu konuyla ilgili sorun yaşamıyoruz.	*Okul-Aile Birliği güçlü okullar bazı İKS standartlarının çok üzerinde olması *Okulda yürütülen rehberlik faaliyetleri yeterli olmaması *Sınıfların kalabalık olması kaynaştırma öğrencileriyle yeteri kadar ilgilenilmesini engellemesi

Tablo 7'de katılımcıların çoğu bu standart alanını; eğitim-öğretim faaliyetlerinin yerine getirilirken olması gerekenlerin maddeleştirilmesi olarak yorumlamaktadırlar. Ancak bu alandaki standartların çoğu okulların mevcut durumlarına uygun bulunmayıp, yüksek standartlar oldukları belirtilmiştir. Katılımcılara göre yapılması gerekenler belirtilmiş ancak bunlardan bazılarının ulaşılamamasının nedenlerine bakılmaksızın bunlar birer alt standart olarak gösterilmiştir, okullardaki personel ve araç-gereç eksiklikleri, bina yeterlilikleri göz

nünde bulundurulmamıştır. Bazı standartlara Okul-Aile Birliği güçlü okulların bazı İKS standartlarının üzerinde olduğuna dikkat çekilmiştir. Rehberlik hizmetlerinin okulların kalabalık olmasından dolayı kaliteli bir şekilde yürütülmediği ve sınıfların kalabalık olmasından dolayı da özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerle yeteri kadar ilgilenilemediği belirtilmiştir. Bu konuda dikkat çeken bazı katılımcıların önerileri şöyledir:

Y6: “İKS ile belirlenen standartlar hayali olmamalı, okulların mevcut durumlarına uygun ve gerçekleştirilebilir olmalı.”

Ö8: “İKS sistemi ile bu standartlara ulaşamamasının nedenleri de sorgulanmalı ve bu nedenlerin ortadan kaldırılmasına ilişkin çözümler geliştirilmeli.”

4. İKS'nin Destek Hizmetler (DH) Standart Alanı'na ait standartlar ve alt standartları nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu standartlara ilişkin sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümüne yönelik önerileriniz nelerdir?

Katılımcılar YİBO'da görev yapmakta olan kişilerden seçilmedikleri için İKS'nin “Destek Hizmetler Standart Alanı”nın YİBO ile ilgili alt standartları hakkında görüş belirtmemişlerdir. Destek Hizmetler Standart Alanı'na ilişkin temalar ve odak noktaları aşağıdaki şekildedir.

Tablo 8. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin Destek Hizmetler (DH) Standart Alanı ile İlgili Görüşleri

4 Tema: DH	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
	Ö1: Okul ve Yakın Çevresinde Şiddet ve İstismarı Önlemeye Yönelik Tedbirler Alınır” alt standardını okuduğumda; bende okulun korku veren, şiddet uygulanan, güvenliği olmayan bir yer olduğu algısı oluşuyor. Bu duyduklarımın ben bile ürküyorum. Okulla ilgili algımız baştan yanlış, öncelikle bu ifadeler düzeltilmelidir.	*İKS ifadelerinin sert olması *Okul yönetiminden çok şey beklenmesi
	Y4: Okul yöneticileri kadar okulun bulunduğu yerin sağlık, emniyet ve belediye yetkililerince ortak alınması gereken önlemler de yer almaktadır. Sadece okul yöneticisinin tek başına gerçekleştirebileceği bir alan değildir.	*Bu standartları okul yöneticileri tek başına gerçekleştirememesi
	Y3: Okullarda yardımcı hizmetler personelinin eksikliği giderilmeden bu alandaki standartlara ulaşmada birçok okul sıkıntı çekecektir.	*Bu standartlara personel eksikliği giderilmeden ulaşamaması
DH	Ö2: Çocuklar ders çıkışlarında ya da okul saatlerinde internet kafelerde zaman geçirmektedirler. İnternet kafeler okullar için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Çocuklar buralardan şiddeti, sigara alışkanlığını, cinsel istismarı vb. birçok yanlış davranışı öğreniyor. Okul yönetiminin bunlar üzerinde ciddi bir yaptırımının olması gerekmektedir.	*Okul yakın çevresi için en ciddi sorun olarak internet kafelerin varlığı
	Ö7: Okulumuzdaki sağlık, güvenlik ve temizlik hizmetlerini yetersiz buluyorum. Okulumuzda bu anlamda iyi bir planlama ve koordinasyon yok.	*Sağlık, güvenlik ve temizlik hizmetlerinin yetersizliği

Tablo 8’de katılımcıların çoğu okulların sağlık, temizlik ve güvenli bir fiziksel ortam bakımından incelenmesini doğru bulunmakta ancak; bu standartlara ulaşılmasının gerekli olanaklar sağlanmadan okul yönetiminden beklenmesini olumsuz olarak değerlendirmişlerdir. Katılımcılar tarafındangenel olarak okuldaki sağlık, temizlik ve güvenlik hizmetlerine ilişkin çalışmalar yetersiz görülmektedir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerden biri, Destek Hizmetler alanındaki İKS ifadelerinin sert olmasına dikkat çekmiştir. Bazı okullarda yardımcı hizmetler personelinin eksik olması nedeniyle bu standartları sağlamalarının mümkün olmadığı ve okul yönetiminin tek başına gerçekleştiremeyeceği bir alan olup, okul yönetiminden çok şey beklendiği belirtilmiştir. Bir katılımcı öğrencilerin yanlış davranışlar öğrenmesi sebebiyle günümüzde okul yakın çevresiyle ilgili en ciddi sorunun internet kafeler olduğunu belirtmiştir. Bazı katılımcılar ise Destek Hizmetler Standart Alanı’nda okullarında ciddi sorunlar yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Destek Hizmetler Standart Alanı’nda yaşanan sorunlara ilişkin bazı çözüm önerileri şöyledir:

Y4: “Okullardaki temizlik hizmetleri özelleştirilebilir.”

Ö2: “Okul yakın çevresindeki internet kafelerde çocuklara yönelik düzenlemeler yapılmalı ve belli yasaklar konulmalıdır.”

5. İKS’nin okul personeli, öğrenciler ve veliler tarafından anlaşılması ve veri girişlerinin yapılması sürecinde karşılaştığınız sorunlar (S) nelerdir? Bu sorunların çözümüne yönelik önerileriniz nelerdir?

Tablo 9.İKS’nin Okullarda Uygulanması Sürecinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri

5 Tema:S	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
	Y1: İKS soruları çok uzun, karmaşık ve anlaşılmazdı. Velilerin ve özellikle 4.ve 5. sınıf öğrencilerinin soruları tam olarak anlamadığını düşünüyorum.	*Soruların uzun olup, velilerin ve öğrencilerin anlayabileceği düzeyde açık ve anlaşılır olmaması
	Ö8: Her evde internet olmadığını biliyoruzSisteme veri girişi yapması gereken velilerin ve öğrencilerin sorumluluğunun bende olması benim için bir stres kaynağı oldu.	*Her evde internet erişiminin olmaması nedeniyle sorumluluğun öğretmenlerde olması
	Ö9: Okuma yazma bilmeyen bir veliye İKS’yi anlatmak ve sisteme veri girişi yapacağını söylemek oldukça tuhaf.	*Dereceli puanlama anahtarının veli ve öğrenciler tarafından anlaşılabilmesi
	Ö2: Veliler ve öğrenciler soruların dereceli olarak cevaplandırıldığını tam olarak anlayamadılar. Velilerimin bana getirdiği bütün formlar “vardır” ya da “yoktur” şeklinde cevaplandırılmıştı.	*Bazı öğretmenlerin bilgisayar kullanımını iyi bilmemesi nedeniyle öğrencilerine ve velilerine yeterince yardımcı olamaması
S	Y2: Velilerin çoğu bilgisayar kullanamıyor. Aynı sorun bazı öğrenciler içinde geçerli. Ayrıca bazı öğretmenlerin bilgisayar kullanımını iyi bilmemesi öğrencilerine ve velilerine yeterince yardımcı olamamasına neden oldu.	*Okuma-yazma bilmeyen velilerin olmasından dolayı veri girişlerinin öğretmenler tarafından yapılması
	Ö10: Sistem tarafından seçilen velilerimin değerlendirme formlarını evlerine form gönderdiğim halde dolduramamaları, bazı formları benim doldurmama neden oldu.	*Değerlendirme yapacak veli ve öğrenci sayısının her sınıf için eşit olmaması
	Ö6: Değerlendirme yapacak veli ve öğrencilerin sayısı, öğrenci sayısı eşit olan her sınıf için aynı değil. Örneğin benim 19 öğrencim sistemi veri girişi yaparken başka bir sınıftan 5 yaptı.Aynı durum seçilen veliler için de geçerliydi.	

Tablo 9’da araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin tamamı İKS değerlendirme sorularını uzun ve karmaşık olduğunu belirtmiştir. Sorular velilerin ve öğrencilerin çoğunun kolayca anlayabileceği kadar açık değildir. Her evde internet erişiminin olmaması, velilerin ve öğrencilerin bir kısmının bilgisayar kullanamaması nedenleriyle veri girişleri özellikle öğretmenler açısından ciddi bir sorun stres kaynağı olarak algılanmıştır. Katılımcılara göre bazı öğretmenlerinde bilgisayar kullanımını iyi bilmemeleri nedeniyle sorumluluğunda bulunan öğrencilere ve velilere yardımcı olamaması da bir sorun oluşturmuştur. Bazı katılımcılar velilerinin okum-yazma oranının düşük olması nedeniyle uzun süre veri girişlerini tamamlayamadıklarını ve verileri kendileri girmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgular doğrultusunda İKS’nin okullarda uygulanması sürecinde bazı sorunların yaşandığı ve bu konuda en çok öğretmenlerin sıkıntı yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Bu konudaki soruna yönelik katılımcıların bazı çözüm önerileri şöyledir:

Y1: “İKS değerlendirme soruları daha anlaşılır ve kısa hazırlanabilir.”

Ö12: “Sorular, daha basit olması açısından evet hayır şeklinde cevaplanabilir.”

Y4: “Veli ve öğrencilerin yanlış değerlendirme yapmaması açısından dereceli puanlama anahtarı kullanılmamalı.”

Ö8: “Veliler ve öğrenciler veri girişlerini okullardaki bilgisayar sınıflarında yapabilir.”

6. Okulunuzun bu standartlarla değerlendirilmesine nasıl bakıyorsunuz? Okulunuzun bu standartlar düzeyinde olduğunu düşünüyor musunuz? Değilse neden? Okulunuzun bu standartlar düzeyinde olabilmesine ilişkin önerileriniz nelerdir?

Katılımcıların 15’i görev yaptıkları okulların İKS düzeyinde olmadığını belirtirken, 5’i ise okullarının bu standartlara ulaşmış olduğunu belirtmiştir.

Tablo 10. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin Görev Yapmakta Olduğu İlköğretim Kurumlarının İKS Düzeyinde Olmamasının Nedenleri (İKSON)

6.1Alt Tema: İKSON	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
İKSON	Y4: Ülkemizdeki okullar birbirinden farklı olanaklara sahip. Okullar bölgeden bölgeye, ilden ile ve hatta ilçeden ilçeye farklılaşmaktadır. İKS’nin bütün bu okulları kapması beklenemez, çünkü her okul bu standartlara uygun değil. Y3: Öğrenciler ve velilerle ilgili standartlar okulun çevresindeki veli profiliyle doğrudan ilişkili. Okul çevresindeki velilerin sosyo-kültürel ve ekonomik durumları okulların bu standartları yakalamasını kolaylaştırmaktadır. Okulun ihtiyaçlarıyla ilgili bazı standartlar Okul-Aile birliği tarafından sağlanabiliyor. Ö1: Bu standartlar okulumuz açısından bakıldığında oldukça yüksek. Ö6: İlköğretim kurumlarına ödenek verilememsi okulların temizlik hizmetlerinin kalitesini, spor malzemelerinin temin edilmesini, okul bahçesinde yapılması gereken düzenlemeleri doğrudan etkiliyor. Örneğin okulumuza bir yıldır basketbol potasının gelmesini bekliyoruz.	*Belirlenen standartların her okula uygun olmaması *Velilerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeylerinin bazı standartların ulaşılabilirliğini doğrudan etkilemesi *Standartların yüksek olması *İlköğretim kurumlarına ödenek verilmemesi

Tablo 10’da araştırmaya katılan ilköğretim okulu yöneticilerinin ve öğretmenlerinin görev yaptıkları okulların İKS düzeyinde olmamasına nedenlerine yönelik görüşleri incelendiğinde çoğunun belirlenen standartları okullarının mevcut durumlarına uygun bulmadıkları anlaşılmaktadır. Bazı standartların sağlanabilmesinde velilerin sosyo-kültürel ve ekonomik düzeylerinin önemli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca katılımcılar bazı standartları yüksek bulduklarını belirtirken, ilköğretim kurumlarına ödenek verilmemesini, okullarının bu standart düzeyinde olmamasının bir başka nedeni olarak değerlendirmişlerdir. Katılımcıların İKS’nin daha etkili ve ulaşılabilir hale getirilmesine ilişkin çözüm önerileri şöyledir:

Y2: *“Okullar arasında uçurumlar vardır. Bütün okullar eşit imkânlarla sahip olmalı. Bu sorun çözüldürse İKS ’ye ulaşmak daha kolay olacaktır.”*

Ö3: *“İlköğretim Kurumları Standartları değil, İlköğretim Kurum standartları oluşturulmalıdır. Her okul mevcut durumunu göz önünde bulundurarak, kendi personeli, veli ve öğrencileriyle okullarının gerçekleştirilebilir standartlarını belirleyebilir.”*

Ö4: *“Her okul kendi eğitim bölgesinde ona sunulan imkânlarla göre değerlendirilebilir. Okullar mevcut durumlarına göre gruplara ayrılabilir. Her grup kendi arasında değerlendirilir. Böylece okulların gelişimleri ve birbirine göre durumları tespit edilebilir.”*

Ö10: *“Okullar her ilde benzer çevresel şartlarına göre gruplara ayrılarak kendi aralarında değerlendirilebilir, gelişimleri izlenebilir.”*

Ö12: *“Bu standartların çok üzerinde okullar olduğunu biliyoruz. Bu okullar standartların altındaki okullara yardımcı olabilir.”*

7. İKS’ deki yönetici/öğretmen öz değerlendirme sorularını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu değerlendirme sürecinde objektif olunacağını düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise niçin? Cevabınız hayır ise niçin?

Tablo 11’de araştırmaya katılan yöneticilerin 6’sı İKS’deki yönetici öz değerlendirme sorularının cevaplandırılmasında objektif olunacağını belirtirken, 2’si ise objektif olunmayacağını ve İKS değerlendirme sonuçlarını güvenilir olmayacağını belirtmiştir.

Tablo 11. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin İKS Yönetici, Öğretmen Öz Değerlendirme Sorularına ve Değerlendirme Sürecinin Objektifliğine İlişkin Görüşleri (YÖO)

7 Tema: YÖO	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
YÖO	Y8: Hiçbir değişim kolay olmamıştır. Öz değerlendirme bilinci insanlarda zamanla oluşacaktır. Bu sistem daha da geliştirilerek uygulanabilir. Yöneticiöz değerlendirme sorularının objektif bir tutumla cevaplandırıldığına inanıyorum.	*İKS değerlendirmelerinin objektifliği
	Y4: Kendimizi değerlendirmeyi, özeleştiriyi yapmayı pek sevmiyoruz. Eksikliklerimizi görmek hoşumuza gitmiyor. Bazen de yapmamız gereken şeyleri sadece yapmış gösteriyoruz ve görevimizi yaptığımızı düşünüyoruz. Halbuki bu İKS değerlendirmelerinde de birçok şeyi yapıldı olarak işaretledik ama aslında hiçbir işlevselliği yoktur. Öylece bir kenarda dururlar. Şimdi biz bunu yaptık dediğimizde gerçekten yaptık mı, yoksa yapıldı mı gösterdik. Bu sebeplerle sonuçları güvenilir bir değerlendirme olacağını düşünmüyorum.	*İKS değerlendirme sonuçları güvenilir olmaması
	Ö4: Öz değerlendirme bilincinin demokratik ortamlarda gelişeceğini düşünüyorum. İdare baskısının olduğu, müdürünüzü asla eleştiremediğiniz bir ortamda yapacağınız değerlendirmelerin sağlıklı sonuçlar vereceğini düşünmüyorum. Bu da istesek de objektif olamayacağınızı gösteriyor.	*İKS değerlendirme sonuçları objektif olmaması
	Ö7: İKS'de soruların yöneticilere, öğretmenlere, öğrencilere ve velilere ayrı ayrı sorulması ve cevapların başkaları tarafından görülmemesi oldukça iyi. Sonuçların birbiriyle çelişmemesi için herkesin mevcut olan duruma göre bir değerlendirme yapmasını gerektiriyor. Yapılan öz değerlendirmelerin ileriki zamanlarda, ilk uygulamalardan daha objektif olacağını düşünüyorum.	*Öz değerlendirmelerin zamanla daha iyi olacağı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 10'u öğretmen öz değerlendirme sorularının cevaplandırılmasında objektif olunamayacağını belirtirken, 2'si ise objektif olunacağını belirtmiştir. Objektif olunmamasına neden olarak okulun demokratik ortamı, yöneticilerin eleştirilere açık olmaması, yönetim baskısı gibi etkenler gösterilmiştir. Bu konuda yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerinin farklılaştığı görülmektedir. Buna neden olarak öğretmenlerin yukarıda belirtilen görüşleri gösterilebilir.

8. Veli ve öğrencilerin okulu, yöneticileri ve öğretmenleri değerlendirmeleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Veli ve öğrencilerin bu değerlendirmeleri objektif bir tutumla yapacağını düşünüyor musunuz? (VÖO) Cevabınız evet ise niçin? Cevabınız hayır ise niçin? Bu konuya yönelik önerileriniz nelerdir?

Tablo 12. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin Veli ve Öğrencilerin Okulu Yöneticileri ve Öğretmenleri Değerlendirmesine ve değerlendirmelerin Objektifliğine İlişkin Görüşleri

8 Tema: VÖO	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
VÖO	Y6:Okula duyarsız velilerin okulu değerlendirmesini doğru bulmuyorum. Y4: Çocuğunun kaçınıcı sınıfta, hangi şubede olduğunu bilmeyen bir veli ne kadar sağlıklı bir değerlendirme yapabilir bilemiyorum. Ö5: Okulun temizlik, ısınma ve fiziki güvenlik gibi konuların değerlendirilmesinde mutlaka velilerin ve öğrencilerin de olması gerekmektedir. Eğitim-öğretim hizmetinden faydalandıkları ortamın denetiminde mutlaka söz sahibi olmalıdırlar. Ö4: Öğretmenin değerlendirilmesinde doğrudan iletişimde bulunduğu öğrenci ve velilerin olması gerektiğini düşünüyorum ancak veli ve öğrenciler bunu ne kadar doğru yapar bilmiyorum. Çünkü veliler ve öğrenciler bu değerlendirmeleri yapabilecek bilinçte değiller. Veliler eğitim düzeylerinin düşük olması nedeniyle soruları anlayarak cevaplayamadılar. Ö11: Veli ve öğrenciler bu değerlendirmeleri objektif olarak yapamazlar. Örneğin öğretmeni çok seven bir öğrenci, öğretmeni hakkında olumsuz değerlendirme yapmak istemeyebilir. Aynı durum tam tersi içinde geçerli. Öğretmenine kızgın olan bir öğrenci öğretmeni hakkında olumsuz değerlendirmeler yapabilir.	*Veli ve öğrencilerin öğretmenleri değerlendirmemesi gerektiği *Veliler ve öğrenciler, okulun temizlik, ısınma ve güvenlik konularında değerlendirmeye alınması gerektiği *Veliler ve öğrencilerin yeterli değerlendirme bilincinde olmaması *Veli ve öğrenci değerlendirmeleri objektif olmaması

Tablo 12’de katılımcılar velilerin okulu, yöneticileri ve öğretmenleri değerlendirmesini; velilerin okula karşı duyarsız olması, okul ve sınıf hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, eğitim düzeylerinin düşük olması ve yeterli değerlendirme bilincine sahip olmamaları gibi nedenlerle okulu, öğretmenleri ve yöneticileri değerlendirmelerini olumsuz karşılamaktadır. Aynı katılımcılar öğrencilerin okulu, yöneticileri ve öğretmenleri değerlendirmesini ise; öğrencilerin tamamının değerlendirme bilincinin yeterli düzeyde olmaması nedeniyle doğru bulmadıklarını ve sağlıklı bir değerlendirme yapamayacaklarını belirtmektedir. Ancak katılımcıların 4’ü velilerin ve öğrencilerin okulun genel değerlendirmesine yöneticiler ve öğretmenlerle birlikte katılması gerektiğini belirtirken; 2’si velilerin ve öğrencilerin, öğretmenleri ve yöneticileri de değerlendirmesi gerektiğini belirtmektedir.

Katılımcıların tamamı veli ve öğrencilerin çoğunun bu değerlendirmeleri objektif bir tutumla yapmayacağını ve bunun bir sonucu olarak İKS değerlendirmelerinin sağlıklı sonuçlar vermeyeceğini belirtmişlerdir. Buna neden olarak da yukarıda belirtilen nedenleri göstermişlerdir.

Katılımcılar yöneticilerin ve öğretmenlerin değerlendirilmesi konusunda bazı önerilerde bulunmuşlardır. Katılımcıların yöneticilerin değerlendirilmesi ile ilgili önerileri şöyledir:

Ö8: “Yöneticiler birlikte çalıştıkları insanlar tarafından değerlendirilmeli. Yöneticilerin değerlendirilmesi, öğretmenler ve müdür yardımcıları tarafından İKS’ de olduğu gibi bilgisayar sistemi üzerinden kimsenin göremeyeceği bir şekilde ve daha ayrıntılı bir biçimde yapılarak nota dönüştürülmesi ve okul ortalamasının alınması ile yapılabilir.”

Ö5: “Okul müdürleri özellikle müdürü yardımcıları tarafından değerlendirilebilir. Müdürün değerlendirilmesinde, müdür yardımcılarının yaptıkları değerlendirmeler öğretmenlerin yaptığı değerlendirmeden daha önemlidir. Müdür yardımcılarının; müdürle birlikte okulu yönetmeleri ve okulun yönetim süreçlerini daha yakından ve doğrudan gözlemlenmeleri gibi nedenlerle öğretmenlerden farklı bir bakış açısına sahip olacaklardır.”

Katılımcıların öğretmenlerin değerlendirilmesi ile ilgili önerileri şöyledir:

Ö2: “Öğretmenlerin ulaşması gereken ölçütler belirlenerek bunlar üzerinden değerlendirme yapılabilir.”

Ö6: “Okul müdürü tarafından değerlendirilmeli”

Y4: “Eğitim deneticileri tarafından değerlendirilmeli.”

Ö8: “Değerlendirmeye yönetici, öğrenci ve veli de katılmalı.”

Y2: “Zümre öğretmenler birbirini değerlendirebilir.”

9. İlköğretim eğitim deneticilerinin İKS verilerine dayanarak okullara gelmeleriyle denetimin daha etkili olması konusunda neler düşünüyorsunuz? İKS öz değerlendirme sisteminin okullarda denetimi sağlayarak verimliliği arttıracığına inanıyor musunuz?

Tablo 13’te katılımcıların tamamı ilköğretim eğitim deneticilerinin okul hakkında ayrıntılı bilgiye sahip olarak gelmelerini olumlu bulmuşlardır. İlköğretim eğitim deneticilerinin okulun eksikliklerini önceden bilmeleri, okulda nelerle karşılaşacaklarını ve okuldan neler beklemeleri gerektiğini bilerek gelmeleri denetimde iyi bir gelişme olarak karşılanmıştır. Ancak bu denetim sisteminin öğretmen, yönetici, veli ve öğrenci öz değerlendirmelerinin objektif bir tutumla yapılmaması ve sonuçların güvenilir bulunmaması nedeniyle daha etkili bir denetim sağlamayacağını belirtmişlerdir.

Tablo 13. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin Eğitim Deneticilerin İKS verilerine dayalı olarak okula gelmesi ve İKS'nin Etkili Bir Denetim (İKSED) Sağlamasına İlişkin Görüşleri

9. Tema: İKSED	Doğrudan Alıntılar	Odak Noktası
İKSED	Ö2: İKS sistemi ile eğitim deneticilerinin okul hakkında önceden geniş çaplı bir bilgiye sahip olarak gelmeleri oldukça yararlı. Ancak İKS'nin etkili bir denetim sağlayacağını düşünmüyorum. Çünkü velilerim okuma-yazma bilmediği için değerlendirme formları başkaları tarafından dolduruldu. Bu da İKS'nin amacına ulaşmadığını ve etkili bir denetim sağlamayacağını gösteriyor.	*İKS'nin eğitim deneticilerinin okul hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmasını sağlaması
İKSED	Ö8: Okul hakkındaki eksikliklerin bilinmesi ve bunun öğrenci veli, öğretmen ve yöneticiler tarafından onaylanması müfettişlere önemli veriler sağlayacaktır. Ancak bu verilerin objektif bir tutumla cevaplanması ve sonuçların da güvenilir olması gerekir.	*İKS verileri güvenilir olmadığı için etkili bir denetimin sağlanamaması
	Y5: İKS, denetim sisteminde önemli bir gelişme sağlamıştır. Çünkü denetimin sadece müfettişler tarafından yapılması yeterli değildir. Ancak böyle çoklu bir değerlendirme sistemine henüz hazır olmadığımızı düşünüyorum.	

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmanın sonuçlarına göre OGP genel anlamda okullarda formalite olarak bulunmaktadır. İKS ile OGP çerçevesinde yapılan çalışmalar, gerçekleştirilen projeler raporlanmaktadır ancak, bu çalışmalar etkili bir şekilde yürütülmemektedir. Gökyer (2011) de araştırmasında, Okul Gelişim Yönetim Ekibi (OGYE)'nin etkili ve verimli çalışmadığını saptayarak bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşen veriler elde etmiştir. Öğretmenler bu duruma neden olarak yöneticilerin aktif olmamasını göstermişlerdir.

Bu araştırma, günümüz koşullarında personelin bilgi ve becerilerinin güncellenmesi gerekliliği ortadayken okullarda personel mesleki gelişimini destekleyecek planlı çalışmaların olmamasının önemli bir eksiklik olduğunu ortaya koymuştur. Bu doğrultuda personel mesleki yeterliklerini belirleme ve geliştirme çalışmalarının yetersiz olduğu, okullarda bilgisayar kullanamayan öğretmenlerin bulunduğu ve hizmetiçi eğitimlerin iyi planlanıp değerlendirilemediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Doğan, Çakıroğlu, Çavuş, Bilican ve Arslan (2011) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin meslek yaşantılarına başlamadan önce alacakları profesyonel desteklerin ve meslek yaşamları süresince belirli sürelerde düzenlenen hizmetiçi eğitim programlarının oldukça etkili olacağını; Gültekin ve Çubukçu (2008) ise, öğretmenlerin hizmet içi eğitimi gerek kurumsal gerekse bireysel bakımdan kendilerine katkı getiren bir etkinlik olarak gördüklerini saptamıştır. Bu ve benzer araştırmaların sonuçları gösteriyor ki, okullarda personel mesleki gelişimini planlama ve değerlendirme çalışmalarının yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca katılımcılar, personel mesleki yeterliklerini belirlemede veli, öğrenci ve öğretmen görüşlerine dikkat edilmediğini devurgulamışlardır.

Bu araştırma sonuçlarına göre, ilköğretim kurumlarında öğretmenlerin ve velilerin okul yönetimine katılımı beklenen düzeyde değildir. Öğretmenler bu durumun yönetici tutumlarından kaynaklandığını belirtirken, yöneticiler ise öğretmenlerin isteksiz olmalarını neden olarak göstermişlerdir. Katılımcılar, velilerin okul yönetimine katılımlarının yetersiz olmasında velilerin sosyo-kültürel düzeylerinin doğrudan etkili olabileceğini vurgulamışlardır. Nitekim Karakütük (2001) araştırmasında yöneticilerin; öğretmen, veli ve diğer iş görenleri karar sürecine yeterince katmadıklarını; Çoban (2011) ise veli ve öğrencilerin okulda yürütülen çalışmalar konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olmadıklarını saptamıştır. Buradan hareketle okullarda otoriter bir yönetim anlayışının hâkim olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum, okul yöneticilerinin tutumları ve okulun hiyerarşik yapısından kaynaklanan bir sorun olarak görülmektedir. Şişman ve Turan'ın (2003) da belirttiği gibi Türk eğitim sisteminde kontrolü kaybetme kaygısından beslenen yönetim politikalarının terk edilerek, demokratik, katılımcı, şeffaf uygulama ve politikaların uygulanmasına ihtiyaç vardır. Nitekim Korkmaz (2011); Şentürk ve Türkmen (2009); Uçar ve Öztürk (2000) araştırmaları da gösteriyor ki, katılımcı bir anlayışın benimsendiği okullarda eğitimdeki başarı oranı daha yüksek olmaktadır.

Araştırma sonucunda, Öğrenme Öğretme Süreçleri Standart Alanı'na ilişkin belirlenen standartlarının okulların mevcut durumuna uygun olmadığı saptanmıştır. Ayrıca katılımcılar ilköğretim kurumlarındaki rehberlik hizmetlerinin yetersiz olduğunu ve bu durumun okulların kalabalık olması ve rehber öğretmenlerin sayısının az olmasından kaynaklandığını belirtmektedirler. Okullarda kaynaştırma eğitimi uygulamaları alt standardına ilişkin değerlendirmelere bakıldığında ise, sınıfların kalabalık olması ve öğrencilerin sınıflara dengeli dağıtılmaması gibi nedenlerle kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sağlıklı yürümediği belirtilmektedir. Demir ve Açar (2010) yaptıkları çalışmada araştırmada, araştırma sonuçlarımıza benzer nedenlerle öğretmenlerin çoğunun kaynaştırma eğitimi desteklemediğini saptamıştır. Buradan yola çıkarak kaynaştırma eğitimi uygulamaları, hem özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin eğitiminin gerektiği şekilde yapılamaması açısından hem de sınıftaki diğer öğrencilerin eğitiminin aksaması açısından okullarda çözülmeyi bekleyen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

6-14 yaş arasında bulunan çocukların okula kazandırılması çalışmaları okula gelmek istediği halde aileleri tarafından engellenen özellikle kız çocukları açısından sevindirici bulunurken; okula gelmek istemediği halde zorla okula getirilen ve okulda sorun çıkaran öğrencilerin okula ve diğer öğrencilere etkileri açısından olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Bazı

katılımcılar öğrencilerin devamsızlıklarının önlenmesi okulun başarısını gösterebilecek bir standart olarak değerlendirirken, bazıları çaba göstermelerine rağmen okula kazandıramadıkları öğrencilerin sayısının okulu değerlendirmede bir standart olmaması gerektiğini belirtmişlerdir.

İKS'nin Destek Hizmetler Standart Alanı ile ilgili olarak; okullardaki sağlık, güvenlik ve temizlik hizmetlerine ilişkin çalışmaların yetersiz olduğu söylenebilir. Çoban (2011) araştırması da, okulların temizlik hizmetleri ve okul tuvaletlerinin sağlığa uygunluğuna ilişkin sunulan hizmetlerin yetersiz olduğunu saptayarak bu araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir. Ayrıca bu çalışmada yöneticiler; okullarda sağlık, temizlik ve güvenli bir fiziksel ortam standartlarına ulaşılmasının gerekli olanaklar sağlanmadan okul yönetiminden beklenmesini olumsuz olarak değerlendirmektedirler.

İKS'nin okul çevrelerinin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyini göz önünde bulundurmadan okullarda uygulanmaya başlanması öğretmenler ve yöneticiler açısından bazı sıkıntılara yol açmıştır. Katılımcılara göre velilerin birçoğunun internet erişiminin bulunmaması, bilgisayar kullanımını bilmemeleri, okuma yazma oranının düşük olması, okuma yazma bilenlerinde soruları uzun bulması ve dereceli puanlama anahtarının veli ve öğrenciler tarafından anlaşılabilmesi nedenleri ile İKS'nin veri girişlerinin yapılması okullarda sorunlara neden olmuştur. Zıngıl (2012) da araştırma verilerinden hareketle bazı velilerin; eğitim seviyesinin düşüklüğü, bilgisayar ve internet kullanımının yetersizliği ve soruları anlamada güçlük çektiklerini saptayarak bu araştırmanın sonuçlarını destekleyen veriler elde etmiştir. Ayrıca bu çalışmada değerlendirme yapacak veli ve öğrencilerin her sınıftan eşit sayıda alınmaması da bir sorun olarak değerlendirilmiştir. Öğretmenler için İKS, velilerin ve öğrencilerin bu değerlendirmeleri bireysel olarak yapamamasından ve sorumluluğun da kendilerinde olmasından dolayı bir stres kaynağı olarak algılanmaktadır.

İlköğretim okullarında İKS düzeyine ulaşılmasının nedenleri bazıları; personel eksikliği, eğitim-öğretim araç-gereçlerinin eksikliği, binaların spor salonları, çok amaçlı salonlar ve bahçe alanları açısından yetersizlikleri şeklindedir. Nitekim Zıngıl (2012) İKS uygulamalarına ilişkin araştırmasında, okulların bölgesel farklılıklarının ve alt yapı yetersizliklerinin olduğunu; Akan, Yalçın ve Yıldırım (2013) ise, okulların teknik altyapısının ilköğretim kurumları standartları uygulamasını karşılayacak derecede yeterli olmadığını saptayarak bu araştırma ile örtüşen sonuçlar elde etmişlerdir.

Bu araştırmada katılımcılar tarafından bazı okulların İKS düzeyinde olmadığı vurgulanmıştır. Buna en önemli neden olarak standartların her okula uygun olmaması gösterilmiştir. İkinci önemli neden ise, velilerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeylerinin bazı standartların ulaşılabilirliğini doğrudan etkilemesidir. Ekinci ve Karakuş (2011)'un araştırma sonuçlarında da; öğretim niteliği üzerinde etkili olan finansal kaynakların okullarda imkân eşitsizliklerine yol açtığı öne sürülmüştür.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler ve yöneticiler İKS ile denetimin amacına ulaşmadığını ve bu sistemin etkili bir denetim sağlamayacağını belirtmişlerdir. Bu duruma neden olarak değerlendirmelerin objektif olarak yapılmamasını göstermişlerdir. Katılımcılara göre İKS sonucu ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri, öğretmenlerin kendi öz değerlendirme sorularını; veli ve öğrencilerin ise, öğretmen ve yönetici hakkındaki görüşlerini objektif olarak değerlendiremeyecek olmalarıdır. Çoklu veri kaynağına dayalı performans değerlendirmesi ile ilgili çalışmalar incelendiğinde birbiriyle çelişen sonuçlara ulaşılmıştır. Başar (2007) düzeltme ve geliştirme hedeflerine ulaşabilmek için, öğrenciler, veliler, çevre, öğretmenler, okulu ve kendilerini denetlemesi gerektiğini ve okulda herkesin her şeyi denetleyebileceği açık bir yönetim uygulandığında, okulun ve içindekilerin sürekli gelişmesinin sağlanabileceğini ileri sürmüştür. Koçak (2006) da benzer şekilde, eğitim ve öğretimde kalite ve verimliliği artırmaya yönelik, çoklu veri kaynaklı, katılımcı, şeffaf, işlevsel, objektif ve güvenilir bir denetim sistemine ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Buna karşın, bu araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler ve yöneticiler, veli ve öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerini doğru bulmamaktadır. Bu araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte olan Altun ve Memişoğlu (2008)'nin araştırma sonuçlarında; çoklu veri kaynağına dayalı performans değerlendirmesi ile ilgili öğretmenler, değerlendirme sonuçlarını objektif bulmadıklarını belirtirken, veli ve öğrenci değerlendirmelerinin kaldırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Akan, Yalçın ve Yıldırım (2013)'in İKS uygulamalarına ilişkin araştırma sonuçlarına göre veliler ve öğrenciler tarafından yapılan değerlendirmenin okulların mevcut durumunu ortaya koymada yetersiz kalacağını saptamışlardır. Sonuç olarak; denetimle ilgili çalışmaları incelendiğinde Ekinci (2010), EARGED (2010), Şahin, Çek ve Zengin (2011) araştırmaları denetim sisteminin amacına ulaşmadığını saptayarak araştırma sonuçlarımızı destekler nitelikte veriler ortaya koymuşlardır.

İlköğretim okulu yöneticilerinin ve öğretmenlerinin İKS hakkındaki görüşlerinden elde edilen verileri göz önüne alındığında İKS uygulaması genel anlamda olumlu karşılanmış, ancak İKS değerlendirme sistemi ile okulların bu standartlara neden ulaşamadıklarının

sorgulanmaması eleştirilmiştir. İKS'nin okulu bütün boyutlarıyla değerlendirmede kolaylık sağlayacağı, ancak veli ve öğrenci değerlendirmelerinin uygulamada sorun oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılara göre ilköğretim okullarında Türkiye çapında bir standartlaşma mümkün değildir. Belirlenen standartlar her okula uygun olmayan yüksek standartlar şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca araştırmanın bir başka önemli bulgusu da öğretmen ve yöneticilerin kendilerinden kaynaklanmayan bir durumun, standart olarak gösterilmemesi gerektiğini belirtmeleridir.

Sonuç olarak; İKS'nin her okula uygun olmadığı ve bu nedenle her okulda uygulanabilir olmadığı söylenebilir. Okulların bazı standartlara ulaşabilmesi okulun sahip olduğu imkânlarla bağlı ve her okul eşit olanaklara sahip değildir. Yukarıda belirtilen araştırma sonuçlarının bazıları okul yönetimi, öğretmenler, öğrenciler ve velilerden kaynaklanmayan sorunlardır. Bunların bir standart olarak gösterilmesi eleştirilmiştir. Ayrıca İKS'nin okullarda uygulanması sonucu bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Değerlendirmelerin internet üzerinden yapılması, tüm velilerin ve öğrencilerin internet erişiminin bulunmaması, velilerin okuma yazma oranının düşük olması; öğrencilerin, velilerin ve hatta bazı öğretmenlerin bilgisayar kullanamaması ve değerlendirmelerin yapılmasının sorumluluğunun öğretmenlerde olması, ortaya çıkan en önemli sorunlar olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bir başka önemli veri ise İKS uygulamasının objektif bir değerlendirme sunmayacağı bulgusundan yola çıkarak sonuçlarının güvenilir bulunmamasıdır.

Öneriler

- Okul aktörleri İKS hakkında daha fazla bilgilendirilmeli ve bireylerde objektif değerlendirme bilinci geliştirilmelidir.
- OGP'nin etkililiğini ve verimliliğini arttırmak amacıyla, gerçekleştirilen projeler kanıtlarıyla beraber (fotoğraf, video, vb.) okulun web sayfasında sergilenebilir. Böylelikle gerçekleştirilen proje sayısı üzerinden bir değerlendirme yapılabilir.
- Eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesinin artırılması için personelin mesleki bilgi ve becerilerinin artmasını sağlayacak, değer ve tutumlarının gelişimi destekleyecek programlar geliştirilebilir. Yapılacak olan hizmet içi eğitimler bütün personele bilgi ve teknoloji çağının gereklerini karşılayacak şekilde düzenlenerek personelin kendi isteğine bırakılmadan zorunlu tutulmalıdır. Bu eğitimler sonucunda belirli aralıklarla değerlendirmeler yapılarak istenen seviyedeki yeterliliği gösteremeyen personelin tekrar hizmet içi eğitime alınması ile personel mesleki gelişimindeki büyük boşluk doldurulabilir.

- Okullardaki demokratik iklimi geliştirecek, öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin yönetime katılımını zorunlu kılacak yönetmelikler düzenlenebilir.
- Okullarda “Veli Eğitimi Sınıfları” oluşturulabilir. Bu doğrultuda gerek duyulan bölgelerde velileri bilinçlendirmek amacıyla eğitimler verilebilir.
- Her okulun olanaklarına uygun standartlar belirlenerek İlköğretim Kurumları Standartları yerine “İlköğretim Kurum Standartları” oluşturulabilir. Ayrıca okullar olanaklarına göre gruplara ayrılarak her grup kendi arasında değerlendirmeye alınabilir. Böylece okullar kendi ulaşılabilir standartlarını belirleyerek daha verimli çalışmalar yapabilir.
- Okullar arasındaki eşitsizlikleri giderecek çözümler üretilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akan, D., Yalçın, S., Yıldırım, İ. (2013). İlköğretim kurumları standartları (İKS) uygulamasına dair okul yöneticilerinin görüşleri (Erzincan ili örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, (197), 129-144.
- Aksoy, H. (2008). “Standart ve standartlaşma”, *ekonomik kurumlar ve kavramlar sözlüğü. Eleştirel Bir Bakış*. Ankara: Özgür Üniversite Yayınları
- Alkan, N. (1996). *Bilgi merkezlerinde değerlendirmenin önemi*. Türkiye’de Bilgi Merkezlerinin Yönetimi ve Sorunları Sempozyumu. Ankara: Ankara Üniversitesi
- Altun, S., Memişoğlu, S. (2008). İlköğretim okullarında çoklu veri kaynağına dayalı Performans değerlendirmesine ilişkin nitel bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (54), 151-179
- Başar, H. (2007). *Okulda denetim: denetim kavramı*. Erişim: 07.01.2012, http://yunus.hacettepe.edu.tr/~alerbas/okulda_denetim.htm
- Berkün, T. (1975). *Standartlaşma ve Türkiye’deki uygulamaları*. Ankara: Saim Toraman Matbaası.
- Çoban, Ö. (2011). *Okul aktörlerinin ilköğretim kurumları standartları konusundaki görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Demir, M. K. ve Açar, S. (2010). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin düşünceleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 3, 749-770.
- Dinçer, Ö. (2002). *Stratejik yönetim ve işletme politikası*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Doğan, N., Çakıroğlu, J., Çavuş, S., Bilican, K., Arslan, O. (2011). Öğretmenlerin bilimin doğası hakkındaki görüşlerinin geliştirilmesi: Hizmetiçi eğitim programının etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40), 127-139.
- Ekinci, A. (2010). İlköğretim okullarında çalışan müdür ve öğretmenlerin mesleki sorunlarına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 9 (2), 734-748.
- Ekinci, A. ve Karakuş, M. (2011). İlköğretim okullarında müfettişlerce yapılan rehberlik ve denetim çalışmalarının işlevselliği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 1849-1867.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Emanet, H. (2007). EFQM mükemmellik modeli ile kamu ile kamu sektöründe öz değerlendirme çalışmaları üzerine bir saha araştırması. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(1), 67-95.
- Ensari, H. (1999). *21. yüzyıl okulları için toplam kalite yönetimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- (2004). *21. Yüzyıl okulları için toplam kalite yönetimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Erdoğan, İ. (2000). *Okul yönetimi ve öğretim liderliği*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Gökkyer, N. (2011). İlköğretim okullarındaki okul gelişim yönetim ekibi üyelerinin görevlerine ilişkin algıları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 345-358.
- Gültekin, M., Çubukçu, Z. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin hizmet içi eğitime ilişkin görüşleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (19), 185-201.
- Karakütük, K. (2001). *Demokratik laik eğitim, çağdaş toplum olmanın yolu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Koçak, R. (2006). Öğretmen Performans Değerlendirme Envanteri (ÖPDE) geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, (6), 779-808.
- Korkmaz, M. (2011). İlköğretim okullarında örgütsel iklim ve örgütsel sağlığın örgütsel bağlılık üzerindeki etkisi. *Eğitim Yönetimi: Teori ve Uygulama*, (1), 117-139.
- MEB, (2010). Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED). İlköğretim okullarındaki denetim uygulamalarının değerlendirilmesi. Ankara. Araştırmacı: Ayşim SEÇEN
- MEB, (2010). İlköğretim Kurum Standartları Eğitim Dokümanı. Erişim:01 Aralık 2011, http://iogm.meb.gov.tr/files/iks_egitim_dokumani.pdf
- MEB (2011a). Millî eğitim bakanlığı ilköğretim kurumları standartları uygulama yönergesi. Tebliğler Dergisi Temmuz, 2646. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB, (2011b). İlköğretim Kurumları Standartları Kılavuzu. Erişim:05 Aralık 2011, beydag.meb.gov.tr/dosya/IKS%20Kilavuzu_20.01.2011.doc
- MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED). (2010). İlköğretim Okullarındaki Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Araştırmacı: Çiğdem VAROL, Ankara. Erişim: 01 Şubat 2012 <http://www.mku.edu.tr/image/egitimfak/file/kitaplar/kitap%209.pdf>
- Oğuz, E., Yılmaz, K., Taşdan, M. (2007). İlköğretim denetmenlerinin ve ilköğretim okulu deneticilerinin denetim inançları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (17), 39-51.
- Paykoç, F. (Kasım, 1995). *Eğitimcinin sürekli eğitiminde kalite ve yeni yaklaşımlar*. 4. Ulusal Kalite Kongresi. TKY ve Eğitimde Kalite başlığında sunuldu.
- Şahin, S., Çek, F. ve Zeytin, N. (2011). Eğitim müfettişlerinin denetim sistemi ve hizmetiçi eğitim kurslarının yeterliliğine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1185-1201.
- Şentürk H., Türkmen Ö. (2009). İlköğretim okullarındaki yönetici ve öğretmenlerin toplam kalite yönetimi uygulamalarına ilişkin algıları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Fakültesi Dergisi*.12, 128-142.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2003). Eğitimde yerelleşme ve demokratikleşme çabaları, teorik bir çözümleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 9(34), 300-315.
- Tekeli, H. (1994). *Bilgi çağı*. İstanbul: Simavi Yayınları.
- Uçar A., Öztürk N. (2000). *Eğitim kurumları performansının geliştirilmesinde özdeğerlendirmenin önemi*. İstanbul.
- Yıldırım, A., Şimşek, H.(2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zıngıl, G. (2012). *İlköğretim kurumları standartlarına dayalı öz-değerlendirme faaliyetinin tasarımına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri*. Yüksek lisans tezi, Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir.